

ІНТЕГРУВАННЯ АСПЕКТІВ КЛІМАТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Якщо в теоретичному аспекті парадигма сталого розвитку опрацьована достатньо глибоко, то практика сталого розвитку залишається актуальною як для України, так і для інших країн [1]. Перш за все це пов'язане з досягненням цілей сталого розвитку до 2030 року, що визнали пріоритетом обидві країни. Практично ці завдання вирішуються на рівні місцевих громад, де чільне місце посідають об'єднані територіальні громади (ОТГ) та громади малих міст з населенням до 50 тис. осіб (в Україні налічується 330 таких міст). Соціально-економічне становище в таких громадах суттєво не відрізняється. Подібними або ж цілком тотожними є проблеми і виклики, які постають перед громадами. Основними з них є проблеми забезпечення енергетичної та екологічної безпеки, стале використання наявних природних ресурсів (води, землі, біологічного різноманіття), збереження видів і середовищ існування, і що особливо важливо – протидія та адаптація до зміни клімату.

Зміни клімату, спричинені безпосередньо чи опосередковано людською діяльністю, змінюють склад атмосфери Землі, впливаючи як на якість життя людини, так і на стан природи, що оточує людину [2; 3]. Зміна клімату має серйозні наслідки для суспільства та економіки. На даний час прагнення до сталого розвитку міст і громад не може співіснувати з руйнівною діяльністю людини у сфері навколишнього середовища, перш за все з тією, яка провокує поглиблення кліматичних змін. Саме тому впродовж останнього десятиліття зміни клімату займають центральне місце в дискусіях про безпеку та стійкість міст [4]. У наш час основний акцент робиться на запобігання та пом'якшення негативних наслідків зміни клімату. Але концепція кліматичної безпеки включає дві складові – протидія змінам клімату та адаптація до них. Оскільки ефективність впроваджених заходів залишається проблематичною і ускладнюється тим, що зростає рівень урбанізації, масштаби економічної активності людини і частка міських жителів у загальній кількості жителів, то кліматична політика і практика не може бути короткостроковою.

Ключовою відправною точкою у розвитку громад є стратегічне планування, що стало загальноприйнятою практикою [5]. Для України, де відбувається територіально-адміністративна реформа й децентралі-

зація, виважене планування розвитку новостворених об'єднаних територіальних громад стає запорукою їх успішного розвитку. Центрами таких громад постають малі та середні міста. Разом з тим, аналіз стратегій і планів розвитку ОТГ, а також громад малих і середніх міст України показує, що в таких стратегіях домінують соціально-економічні пріоритети. Не можна сказати, що при цьому повністю ігноруються довкільні аспекти, але вони здебільшого не отримують належної уваги.

Аналіз практики планування та дослідження тенденцій у змінах стану довкілля та клімату переконує, що для виваженого врахування аспектів кліматичної безпеки у стратегіях розвитку громад необхідні щонайменше три складові. Перша стосується економічної діяльності й передбачає оцінку тих секторів, що посилюють зміни клімату шляхом генерування парникових газів (енергетика, сільське господарство, транспорт та ін.) та їх регулювання. Друга стосується врахування особливостей навколишнього природного середовища (зокрема, наявність водних об'єктів завжди пов'язана з ризиком шкідливої дії вод) у плануванні запобіжних заходів. Третя складова полягає в аналізі довготривалих метеорологічних показників, виявлення загрозливих тенденцій у змінах клімату, прогнозування подальших змін та формування плану дій з адаптації громади до таких змін. Важливими для цього є демографічні показники і тенденції та показники захворюваності населення.

Саме такий комплексний підхід дає можливість врахувати наявні і потенційні загрози і ризики та оптимально спланувати напрямок розвитку громад ОТГ і окремих міст.

Використані джерела

1. Устойчивое развитие: теория, методология, практика : учеб. / под ред. Л. Г. Мельника. – Сумы : Университетская книга, 2009. – 1216 с.
2. IPCC: Climate change 2013: The Physical Science Basis, 2013. Working Group I Contribution to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate, UNEP/WMO. URL: <http://www.ipcc.ch/report/ar5/wg1/>.
3. Бойченко С. Г. Напівемпіричні моделі та сценарії глобальних і регіональних коливань змін клімату / С. Г. Бойченко. – Київ : Наукова думка, 2008. – 310 с.
4. Boychenko S. Features of climate change in Ukraine: scenarios, consequences for nature and agroecosystems / S. Boychenko, V. Voloshchuk, Ya. Movchan [and other] // Proc. of the National Aviation University. – 2016. – № 4. – P. 96–113. URL: <https://doi.org/10.18372/2306-1472.69.11061>
5. Karamushka V.I. Strategic Planning and Project Managements as the Instruments of Sustainable Development Practice: Integrating Sustainability / Pipere A., Fjodorova I., G. Ilisko Dz. Int. Conf. «Bridging Education and Science for Sustainable Development», December 2–3, 2015. Program and Abstracts. Daugavpils: Daugavpils University Academic Press «Saule», 2015. – P. 59.